I. N. D. N. J. C.

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA, DE USUFRUCTU,

QUAM AUSPICE DEO,

Ex Decreto

Inclytæ Facultatis Juridicæ

IN

UNIVERSITATE ARGENTORATENSI,

PRO LICENTIA,

SUMMOS IN UTROQVE JURE HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE ATQVE LEGITIME CONSEQVENDI,

SOLENNI Eruditorum Censuræ submittit

FRANCISCUS ANTONIUS QVEFFEMME, Colmariensis,

D. 31. Mart. Anno M DCC XXV.

ARGENTORATI,

LITERIS Viduæ JOHANNIS PASTORII.

DEO,
PATRIÆ,
PATRONIS,
PARENTIBUS
ATQVE
AMICIS.

DE

USUFRUCTU.

THESIS I.

QVandoquidem primas inter cætera juris objecta, partes vindicent sibi materiæ potissimum eæ, quas annexa ipsis præsertim commendat utilitas, potest inde profectò ista, quam pertractandam suscipio, de usufructu, inter priora quoque nec sine fundamento, referri, ac proinde non ineptum videri Dissertationis Inauguralis argumentum, siquidem continua negotiorum humanorum circa utendum, fruendum, utplurimum occupatio versatur, est autem ususfructus, prouti definitionem ejus aptissime tradit *Imperator Noster in pr. Inst. tit. de Usufr.* ut & *Paulus in l. 1. ff. tit. eod.* jus, alienis rebus utendi, fruendi, salva rerum substantia, estque alius causalis, alius formalis, cum vero species prior hujusce loci non sit, hinc exponendæ illi du-

diu non immorabor, pauca tamen ad simplicem duntaxat ejus intellectum subjiciam, causalis itaque usfructus appellatur jus, re propria, pro lubitu & arbitrio utendi, fruendi, domino proprietatis competens, hinc usfructus improprie tantum dicitur, cum nemini possit fundus suus servire, *l. 5. pr. ff. Si usfr. pet.*

THES. II.

Formalis autem usfructus, cui usfructus definitio tantum convenit, jus est à proprietate separatum, à qua certam & distinctam formam habet, ita, ut apud unum sit proprietas, apud alterum vero usfructus ejusdem rei, & huic proprie servitutis nomen tribuitur, dividiturque in verum, seu proprium, & quasi, seu improprium, proprius usfructus audit ille, qui constituitur in iis rebus, quæ usu non consumuntur, sed quarum salva manet substantia, sive res sint immobiles, ut prædia rustica & urbana, sive mobiles, ut servi, jumenta, §. 2. *Inst. de Usufr. l. 3. §. 1. ff. eod.* numismatum etiam veterum, aureorum, vel argenteorum, quibus pro gemmis uti solemus, & cæterum hujusmodi, quæ servando servari possunt, verus datur usfructus, *cit. text. & l. 28. ff. eod.* imò & rerum incorporalium, ex. gr. jurisdictionis, usumfructum constitui nil vetat, quo casu, mulctæ & pœnæ pecuniariæ, ut fructus jurisdictionis ad fructuarium spectant, quasi usfructus, sive improprius is est, qui in iis, quæ utendo consumuntur, vel minuuntur,

uti

uti ſunt vinum, oleum, odores, veſtimenta, pecunia, conſiſtit, *dict.* §. 2. *Inſt.* qui proinde abuſus potius dici poteſt, cum hiſce rebus quis uti nequeat, ſalva earum ſubſtantia, & licet pecunia uſu non conſumi videatur, cum ſemper in rerum natura maneat, expendenti eam tamen perit, cæterum in poſteriori iſthac uſufructus ſpecie fructuariæ rei dominium, in fructuarium tranſit, *l. 7. ult. & ff. de Uſufr. ear. rer.* aſt veſtimentorum quoque verum conſtitui uſumfructum, non repugnat.

THES. III.

Præmiſſis hiſce de natura & diviſione uſusfructus, jam ad eos, quibus acquiritur, modos, procedendum videtur, acquirere autem ſibi uſumfructum poteſt, quicunque conditionem ſuam meliorem reddere valet, conſtituere vero is regulariter, qui dominus eſt rerum ſuarum, liberamque earum adminiſtrationem habet, idque aut inter vivos, pactis & ſtipulationibus, aut ultimis voluntatibus, ut puta teſtamento, vel codicillis, expreſſe nimirum legando uſumfructum legatario, retenta proprietate hæredi, vel contra *l. 3. pr. l. 6. pr. ff. de Uſufr.* Conſtituitur etiam per ſententiam judicis, in judiciis ſcilicet diviſoriis, ut familiæ herciſcundæ, & communi dividundo, ſi judex alii proprietatem, alii uſumfructum adjudicaverit. *cit. leg. 6. §. 1. ff.* acquiritur denique uſusfructus quoque præſcriptione longi temporis, *l. fin. in f. C. de Præſcript. long. temp.* nec

A 3 per

per nosmet ipsos tantum consequimur usumfructum, sed per eas etiam personas, quas juri nostro subjectas habemus, *l.* 6. §. 2. *ff. de Usufr.* ut per servos, *l.* 74. *ff. Quib. mod. ususfr. amitt.* item per filiosfamilias, ratione peculij adventitij regularis, *l.* 6. *C. de Bon. quæ lib. in pot.*

THES. IV.

Constituto usufructu, consequens est, ut satisdatio boni viri arbitratu præbeatur ab eo, ad quem id commodum pervenit, quod nullam læsionem ex usu proprietati afferat, ita statuit *Alexander Imperator in l.* 4. *C. de Usufr.* quæ cautio fidejussoria nempe iis præstatur, quorum interest, eaque duplex est, altera qua fructuarius cavet, se arbitrio boni viri usurum, & cum ususfructus ad eum pertinere desinet, restituturum, quod inde extabit, *l.* 1. *pr. ff. Usufr. quemadm. cav.* & hæc in proprio duntaxat usufructu præstatur, alia est cautio usufructuaria, qua in quasi usufructu, alternative, communiter cavetur, aut de restituenda finito usufructu re, ejusdem bonitatis qualitatis, cujus erat fructuaria, aut illius æstimatione refundenda, quod utramque cautionem attinet, eam usufructuarius quilibet regulariter præstare tenetur, quocunque modo constitutus sit ususfructus, *l.* 1. §. 2. *in f. ff. tit. alleg.* adeo, ut omissa condici possit, *l.* 7. *pr. ff. eod.* nec testator legando usumfructum eam in præjudicium hæredis plane remittere queat, cum non testatoris, sed hæredis commodum à lege introductum,

con-

concernat, potest tamen per modum alterius legati eum, cui usumfructum legat, cautione liberare testator, si eam jubeat ab uno ex hæredibus suis præstari, *l. 8. ff. de Usufr. ear. rer.* hæres autem eam remittere legatario potest, cum cuilibet juri in favorem proprium constituto, renunciare liceat, *l. penult. C. de Pact.*

THES. V.

Ne tamen ex his cum nonnullis id inferendum censeas, quasi de essentia usufructus sint modo dictæ cautiones, siquidem certis etiam casibus ab iis fructuarii quidam liberantur, sic enim patri reverentia paterna eum excusante, præstatio cautionis, ratione usufructus, quo in bonis liberorum gaudet, remittitur in *l. 8. §. 4. in f. C. de Bon. quæ lib. in pot.* ita quoque à fisco, nulla ususfructus legati nomine cautio exigitur, cum fiscus semper præsumatur dives & solvendo, *l. 1. §. 18. ff. Ut leg. seu fideic. servand.* satisdare pariter non cogitur is, cui proprietas ex die, ususfructus pure legatus est, ait *Pomponius in l. 9. §. 2. ff. Usufr. quemadm. cav.* cum hoc casu, alterius non intersit, quia certum est, ut ibidem subjungit, ad eum proprietatem, vel ad hæredem ejus perventuram, his addunt & nonnulli donatorem, qui usumfructum sibi in re donata reservavit *arg. l. 62. ff. de Ædil. ed.* ne scilicet donator liberalitatis suæ patiatur pœnam, quæ sententia etiam cæteris paribus, defendi potest, ac demum in genere, nullus

nullus fructuarius cautionem offerre tenetur, unde & licet præstita ea non sit, quia non petita, fructus nihilominus faciet suos, cum sufficiat, si per eum non stet, quominus satisdetur, ac petenti satis, moram non faciat, *arg. l.* 2. §. 1. *ff. quod. leg.*

THES. VI.

Expositis istis de fructuariorum satisdationibus, id jam explorare lubet, in quo nimirum ususfructus emolumentum consistat, & quousque fructuarii potestas se extendat, quod vero prius attinet, fructus omnes qui ex re usufructuaria ad necessitatem, commoditatem & voluptatem, secundum qualitatem ejus percipiuntur, & percipi possunt, ad usumfructuarium pertinere colligitur ex *l. 7. pr. ff. de Usufr.* sive naturales sint ij, sive industriales, aut civiles, quod fructuum ultimi anni, ad hæredes transmissionem respicit, in naturalibus perceptionis, non tamen immaturis fructibus, non obstante *l.* 48. §. 1. *ff. Eod.* in civilibus autem, cessionis tempus attenditur, unde si prædii urbani ususfructus constitutus sit, ut puta ædium, reditus omnes, pensiones atque obventiones ex ædificiis, & areis & cæteris quæcunque ædium sunt, consequitur fructuarius *dict. l.* 7. §. 1. *ff.* si vero prædii usumfructum quis habeat, ex. gr. fundi, tum quicquid in fundo nascitur, quicquid inde percipi potest, fructuarii est, hinc si apes in fundo fructuarii sint, earum

quo-

quoque ufusfructus ad fructuarium fpectat, inde aucupiorum, venationum, pifcationumque reditus fuos facit', venari ipfi etiam ufufructuario in montibus, vel faltibus poffeffionis licet, *l. 62. pr. ff. eod.* item, fi in fundo fint lapidicinæ, ut cretifodinæ, aut harenifodinæ, his uti quafi bonus paterfamilias, imo auri & argenti, æris & ferri, aliorumque metallorum fodinas inquirere, vel quas paterfamilias inftituit, exercere vel ipfe inftituere poteft, fi modo nil agriculturæ noceat *l.* 13. §. 5. *eod.* porro, ufufructuarius non modo rei principalis, fed & acceffionum, veluti alluvionis, aut infulæ, juxta fundum in flumine natæ, ufufructu gaudet, conf. *l. 9. ff. eod.* emolumenta tamen extraordinaria, veluti thefaurus in fundo repertus, fiquidem in fructum non computentur, fructuario non cedunt, fed partem eorum dimidiam, quafi in alieno inventorum reftituere cogitur, *l.* 7. §. 12. *ff. fol. matr.* quando autem gregis, vel armenti ufusfructus conceffus, tunc lac, pilus, lana, ufufructuarii fiunt, fœtus etiam pecudum in fructu comprehenduntur, non tamen partus ancillæ, abfurdum enim videtur in fructu hominis effe hominem, cujus gratia fructus omnes rerum natura comparavit, §. 37. *Inft. de Rer. div. l.* 68. *pr. ff. de Ufufr.*

THES. VII.

Quod ad poteftatem fructuarii, eam his verbis proponit *Ulpianus in l.* 12. §. 2. *ff. eod.* ufu-

fructuarius inquit, vel ipſe frui ea re, (ſcilicet fructuaria,) vel alii fruendam concedere, vel locare, vel vendere poteſt, nam & qui locat, utitur, & qui vendit, utitur, ſed & ſi alii precario concedat, vel donet, puto eum uti, ita tamen, ut reſoluto jure dantis, jus quoque accipientis reſolvatur, cauſam autem proprietatis deteriorem facere non debet, meliorem poteſt, modo neceſſariam rei fructuariæ partem huic fructuarius occupaturus non ſit, unde uſufructu fundi conſtituto, neque arbores frugiferas excidere, neque villam diruere, nec quicquam in proprietatis perniciem moliri ipſi permittitur, & ſi forte voluptuarium fuit prædium, viridaria vel geſtationes, vel deambulationes arboribus infructuoſis opacas atque amœnas habens, non debebit dejicere, ut forte hortos olitorios faciat, vel aliud quid, quod ad reditum ſpectat, ſed & in locum demortuarum, non vi tempeſtatis everſarum, vitium, vel arborum, alias ſubſtituere debet, & priores ſibi retinere poteſt, *l.* 18. *l.* 58. *pr. ff. eod.* at ſi ædium uſusfructus ſit conceſſus, *Nerva* filius, & lumina immittere fructuarium poſſe ait, verum & colores, & picturas, & marmora poterit, & ſigilla, & ſi quid ad domus ornatum, ſed neque diætas transformare, vel conjungere, aut ſeparare ei licet, vel aditus poſticaſve vertere, aut refugia aperire, vel atrium mutare, vel viridaria ad alium modum convertere, excolere enim, quod invenit, poteſt, qualitate ædium non immutata, *l.* 13. §. 4. & 7. *ff. eod.* Si denique

que gregis uſusfructus relictus, hoc caſu, in locum defunctorum capitum, alia ſubmittendo, ex agnatis gregem ſupplere tenetur fructuarius, *l. 68. §. 2. ff. eod.* unde quodammodo animalia ferrea dici poſſunt.

THES. VIII.

Præterea, omne quod diligens paterfamilias facit, fructuarius quoque facere debet, ſed quæritur, in quem impenſæ redundent, easque ad uſufructuarium ſpectare deciditur, cum & omnes ad eum fructus perveniant, ſecundum naturam enim eſt, ut qui ſentit commodum, ſentiat & onus, adeo, ut ſi uſufructuarius non faciat expenſas, quæ ad eum pertinent, ab uſufructu repellatur, quaſi non bene utatur, limitatur tamen & reſtringitur prædicta concluſio ad modicas impenſas, non magnas, modica enim refectio tantum fructuario, magna vero proprietario incumbit, *l. 7. §. 2. ff. de Uſufr. l. 7. C. eod.* in qua ita *Gordianus* Imperator decernit, eum, ad quem uſusfructus pertinet, ſarta tecta ſuis ſumptibus præſtare debere, explorati juris eſt, proinde, ſi quid ultra, quam impendi debeat, erogatum potes docere, ſolenniter repoſces, eſtque ratio, quod modica impenſa temporalem tantum fructuum perceptionem, magna vero, perpetuam rei utilitatem concernere cenſeatur, quam per conſequens in proprietarium, cujus perpetua proprietas eſt, redundare fas eſt, cenſus autem, decimas, tributa cæteraque onera realia ex re

fructuaria debita, ficut & collectas atque fuperindicta folvere fructuarius obligatur, *d. l.* 7. §. 2. & *l.* 28. *ff. de Ufufr. leg.* nifi tamen fpecialiter nomine fideicommiffi teftatori placuiffe probetur, hæc quoque ab hærede dari, *l.* 52. *ff. de Ufufr.* aut impofitæ indictiones tantæ fint, ut ufumfructum abforbeant, dum perceptioni fructuum adæquarentur, fiquidem eo cafu, nil fructuario refiduum foret, quod teftator non voluiffe præfumitur, *arg. l.* 57. *ff. de Leg.* 1.

THES. IX.

Ne tamen in univerfum inutilis fit proprietas, femper abfcedente ufufructu, cum ridiculum foret, dominum rei fine ulla fpe, ipfa unquam utendi, fruendi appellari, hinc certis etiam modis extinguitur ufusfructus, & ad proprietatem revertitur, certa autem & frequentiffima ufusfructus meta fructuarii mors eft, fcilicet naturalis, fi alia eam caufa non præcurrat, *Ulpianus in l.* 3. §. *ult. ff. Quib. mod. ufufr. amitt.* fiquidem ufusfructus fervitus eft perfonalis, ideoque cum perfona cui adhæret expirat, unde & *Modeftinus* in *l.* 31. *ff. de Ufufr.* Titio, ait, cum moriatur, ufusfructus inutiliter legari intelligitur, in id tempus videlicet collatus, quo à perfona difcedere incipit, fic & *Paulus* in *l.* 5. *ff. de Ufufr. leg.* ufumfructum cum moriar, inutiliter ftipulor, idem eft in legato, quia & conftitutus ufusfructus morte intercidere folet, ergo & fi fructuarius ufum-

fumfructum legaverit, inutile erit legatum, nisi postea proprietatem nactus esset, refert *Pomponius* in *l.* 24. §. 1. *ff. de Leg.* 1. sed quid, si plures sint fructuarii? sane si pluribus in solidum relictus sit usufructus, mortuos omnes esse oportet, ut ad dominum proprietatis revertatur, idemque in aliis modis finiendi usufructus, idque propter jus accrescendi, quod inter eos versatur, quod si duobus separatim alternis annis, usufructus concessus, & ex iis alter decedat, per vices temporum plena proprietas erit, neque enim accrescere alteri quicquam potest, quoniam per propria quisque tempora non concurrente altero, fructus integros habuit ut scribit *Papinianus* in *l.* 2. *pr. ff. Quib. mod. usufr. amitt.* porrò, usufructus patri per filiumfamilias acquisitus, filiifamilias morte non extinguitur, sed penes superstitem patrem remanet, & vicissim, *l. fin. C. de Usufr.* si vero id in concessione usufructus expressum, ut ad hæredes transeat, tunc ad primi gradus hæredes, non ad ulteriores pervenit, *l.* 14. *C. eod.* Non obstante, *l.* 65. & 70. *pr. ff. de Verb. sign.* quid autem, si tales usumfructum habeant, qui non moriuntur, veluti civitates, certe, respondit *Cajus* in *l.* 56. *ff. de Usufr.* eum saltem finiri lapsu centum annorum, qui finis vitæ longævi hominis est, poterit autem & citius perimi, si aliter civitas intercidat, hinc *Modestinus* in *l.* 21. *Quib. mod. usufr. amitt.* si usufructus, inquit, civitati legetur, & aratrum in eam inducatur, civitas esse desinit, ut passa est Carthago,

 ideo-

que quasi morte desinit habere usumfructum, mors autem proprietarii nihil pertinet ad finiendum alterius usumfructum, rescripsit *Imperator Antoninus in l. 3. §. 1. C. de Usufr.*

THES. X.

Ad proprietatem insuper revertitur ususfructus propter mortem civilem, si nempe fructuarius maximam, vel mediam, capitis diminutionem passus fuerit, *l. penult.* §. 2. *C. eod.* item amittitur ususfructus non utendo per modum & tempus, uti legitur in §. 3. *Inst. de Usufr. l.* 13. *C. de Servit.* olim quidem anno, vel biennio, hodie vero nonnisi decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, non obstante *l.* 16. §. 1. *C. de Usufr.* interitu quoque totali rei fructuariæ ususfructus expirat, ita ut usufructu ædium concesso, consumptis ædibus, vel etiam terræ motu, vel vitio suo corrutis, ne areæ quidem ususfructus retineatur, §. 3. *Inst. d. tit. in f.* de usufrctu gregis ita habet *Pomponius in l. ult. ff. Quib. mod. ususfr. amitt.* cum eousque numerus pervenit gregis, ut grex non intelligatur, perit ususfructus, quod vero existentia diei, vel conditionis, usufructui adjectæ, ususfructus intereat, id per se patet, finitur denique ususfructus etiam, si domino proprietatis ab usufructuario cedatur, nam cedendo extraneo; nil agitur, aut contra, quæ res consolidatio appellatur,